

EVLENENECEK BİREYLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Selma KAHRAMAN

Prof. Dr., Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, skahraman1308@gmail.com, Şanlıurfa/Türkiye, 0000-0002-4486-6629

Demet AKÇAYIR

Arş. Gör., Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, demetakcayir@harran.edu.tr, Şanlıurfa/Türkiye, 0000-0002-3802-6252

Medine KILIÇ

Öğr. Gör., Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, medinekilic@harran.edu.tr, Şanlıurfa/Türkiye, 0000-0002-8700-3233

Öz

Bu çalışma, evlenecek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını incelemek ve bu tutumları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, 24 Şubat–17 Temmuz 2025 tarihleri arasında Şanlıurfa merkez ilçelerinde evlilik öncesi sağlık taraması için başvuran 101 birey ile yürütülmüştür. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmış ve SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması $24,5 \pm 3,9$ yıl olup, %52,5'i kadındır. Ölçekten elde edilen ortalama toplam puan $42,43 \pm 9,16$ olarak bulunmuş ve bireylerin orta düzeyde eşitlikçi tutuma sahip olduğunu göstermiştir. Eğitim düzeyi yüksek ve memur olan katılımcıların toplumsal cinsiyet tutum puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığının artırılmasına ve evlilik öncesi danışmanlık programlarına eşitlik temelli eğitimlerin entegrasyonunun önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Evlenecek Birey, Aile, Roller, Tutum.

ATTITUDES OF INDIVIDUALS ABOUT TO MARRY TOWARDS GENDER ROLES IN SOCIETY

Abstract

This study examined the attitudes of individuals planning to marry towards gender roles, identifying the factors that influence these attitudes. It was carried out with 101 people who applied for premarital health screening in the central districts of Şanlıurfa between 24 February and 17 July 2025. Data were collected using an Informative Information Form and the Gender Role Attitudes Scale, and analysed using the SPSS 22.0 programme. Participants had a mean age of 24.5 ± 3.9 years, with 52.5% being female. The mean total score obtained from the scale was 42.43 ± 9.16 , indicating a moderate egalitarian attitude among participants. Participants with a higher level of education and those who were civil servants had a higher mean gender role attitude score ($p<0.05$). These results highlight the importance of raising awareness of gender equality and integrating equality-based education into premarital counselling programmes.

Keywords: Gender, Individual About to Marry, Family, Roles, Attitudes.

1. GİRİŞ

Cinsiyet doğaldır, biyolojiktir ve değiştirilemez. Toplumsal cinsiyet değişkendir ve zamana, kültüre ve hatta aileden aileye değişebilir (1,2). Toplumsal cinsiyet kavramı biyolojik olarak ele alınan cinsiyet bağlamından farklı olarak, kültür yapısına göre toplum tarafından cinsiyetlere yüklenen roller ve beklenen davranışların bütünüdür (3,4). Bu rollerin öğrenilmeye başlandığı ilk yer ailedir ve birey ailesinden öğrendiği bu rolleri benimsemeye ve taşımaya başlar. Sonuç olarak aile tarafından şekillendirilen ve oluşturulan toplumsal cinsiyet rolleri zamanla toplumsallaşmaya ve değişime dirençli kalıp yargılara dönüşmektedir (3-6). Toplumumuzda erkek çocuk özgür ve kadına göre daha fazla imtiyazlara sahip olarak yetiştirilirken, kız çocuğu genelde baskı ve kontrol altında olup daha tutucu, geleneksel rol beklentisine uygun baskılarla büyütülmektedir (6-8).

Baskıları oluşturanlar da genellikle aileler ve sosyal çevrelerdir. Farklı eğitim ve kültür düzeyinde olsalar bile pek çok ebeveyn bu konuda geleneksel tavırlarını ve tabularını sürdürmekte, ailede başlaması gereken kız ve erkek çocuğa eşitlikçi yaklaşım yeterli düzeyde verilememekte, “yasak ve ayıp” olarak görülmesi nedeniyle karşı çıkılamaz gelenekler hayatları boyunca devam etmektedir (7,8). Evliliğin kurulması, sürdürülmesi ve devamı sağlıklı ailelerin ve doğal olarak sağlıklı bireylerin yetişmesine kaynaklık etmektedir. Bu nedenle evlilik ile ilgili araştırmalar gelecek nesillere ışık tuttuğu için değerlidir (9,10). Bu yüzdendir ki yeni aile kuracak bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu bilmemiz, bize yetiştirecekleri sonraki nesillere hangi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını aktaracaklarını anlamamız, gelecekte bu alanda yapılacak eğitim ve müdahalelerin geliştirilmesi açısından önemli olmaktadır. (4,11). Böylece bu müdahalelerle eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutuma sahip ailelerin ve bu bilinçle yetiştirilen nesillerin gelişmesine olanak sağlayacaktır.

Literatür tarandığında Terzioğlu ve arkadaşları (2018) tarafından nişanlı erkek ve kadınlar üzerinde yapılan çalışma sonucunda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum düzeylerinin çift şiddetini kabul etme oranını etkilediği bulunmuştur (4). Benzer şekilde, Akkuş ve Yıldırım (2018) tarafından 386 erkek örnekleme yapılan çalışma sonucunda toplumsal cinsiyet tutumunun kadına fiziksel şiddet uygulama üzerinde etkili olduğu ve hâlihazırda fiziksel şiddet uygulamış erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının daha eşitsiz olduğu ortaya konulmuştur (12). Bilimsel veriler; toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların evlilik tutumu, uyumu, kalitesi, evlilik beklentileri ve aile ilişkileri üzerindeki tartışılmaz etkisini ortaya koymuştur (2,5,8-14). Ancak bu çalışmaların evlenmiş bireyler üzerinde yapılması, yeni evlenecek bireylerde yapılmaması erken tanı ve yapılacak müdahalelerin etkinliği için daha önemli olabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın başta olmak üzere ailenin güçlendirilmesi için sağlık, eğitim ve istihdam alanlarındaki tüm politika ve programların geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde temel olarak gereken toplumsal cinsiyet analizinin kullanımı sağlanmalı ve uygulanma kapasitesi arttırılmalıdır. Bu nedenle bu çalışmada yeni evlenecek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu ve bu tutum düzeyini etkileyen faktörlerin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Yapılacak bu çalışmanın toplumun her kesimini etkileyen önemli bir konuya ışık tutması ve farkındalık düzeyini artırması umulmaktadır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

2.2. Araştırma Soruları

- Evlenecek bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeyi nedir?
- Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeyini etkileyen faktörler nelerdir?

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Şanlıurfa Merkez üç ilçenin toplum sağlığı merkezlerine bağlı aile sağlığı merkezlerine evlenmede gerekli olan kan örneği vermek için başvuran çiftler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise TÜİK 2023 Şanlıurfa İli için %06 kaba evlenme hızı, %1 kesinlik ve %95'lik güven aralığı dikkate alınarak minimum denek sayısı 80 olarak hesaplanmış ve araştırmanın uygulama zamanları olan 24 Şubat-17 Temmuz 2025 tarihleri arasında ulaşılan çift sayısı 101'dir. Bu sayı minimum örneklem sayısından %26'ten daha fazladır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında tanıtıcı bilgi formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatür taranarak tarafımızdan oluşturulan tanıtıcı bilgi formu katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, gibi sosyodemografik özelliklerini içeren toplam 7 sorudan oluşmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (Gender Role Attitudes Scale) García-Cueto ve arkadaşları (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizde geçerlik ve güvenilirliği Bakıoğlu ve Türküm (2019) (14) tarafından yapılmıştır. Ölçek tek boyut ve 15 maddeden oluşan 5'li Likert tipi (1 = Hiç katılmıyorum- 5 = Tamamen katılıyorum) derecelendirmeye sahiptir. Ölçekte yer alan ilk iki madde dışında kalan son 13 madde ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum düzeyi de yükselmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır. Tarafımızdan yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,739 olarak bulunmuştur.

2.5. Verilerin Toplanması

Etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra araştırmacılar, aile sağlık merkezlerine (ASM) giderek, bu merkeze gelen bireylere yada çiftlere araştırma hakkında açıklama yaparak sözel onam alındıktan sonra verileri yüz yüze görüşme yoluyla toplamıştır. Bu süre içinde araştırma kriterlerine uyan 12 çift araştırmayı katılmayı kabul etmemiş, 5 kişi anketin tüm sorularına cevap vermek istememiştir. Anketin cevaplanma süresi yaklaşık 10-15 dakikadır.

2.6. Etik hususlar

Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan ve Harran Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (04/11/2024-26). Kullanılan ölçüm araçlarının Türkçe geçerliliklik geçerliliğini yapan araştırmacılar tarafından ölçek kullanımı için izin alınmıştır. Çiftlerden çalışmaya katılmayı kabul ettiklerine ilişkin onam alınmış, gönüllü olanlarla çalışma yürütülmüştür.

2.7. Değişkenler

Bu makalede evlenecek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ana sonuçlardır.

Bağımsız değişkenler: evlenecek bireylere ait sosyo-demografik ve evlenme özellikleri

Bağımlı değişkenler: bireylerin ölçekten aldıkları puanlardır.

2.8. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler IBM SPSS Statistics v.22.0 paket programına kaydedilerek değerlendirilmiştir. Betimsel analiz için sürekli değişkenler için ortalama±standart sapma, minimum maksimum değerler; nominal değişkenler için sayı ve yüzde kullanılmıştır. Çok değişkenli analizin daha iyi anlaşılması için bazı nicel değişkenler kategorize edilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunlukları Kolmogorov-Smirnov testi, normal dağılım grafikleri, çarpıklık (skewness) ve

basıklık (kurtosis) katsayı değerleri birlikte incelenerek belirlenmiştir. Sürekli değişkenler yönünden farkın önemliliği independent samples t-testi ve F-testi (One way ANOVA) ile araştırılmıştır. 3 gruplarda farkın neden kaynaklandığını bulabilmek için post hoc testlerinden Duncan testi yapılmıştır. Tüm analizler için 0,05'in altındaki p değeri anlamlı kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri (n=101)

Sosyodemografik Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Erkek	53	52,5
Kadın	48	47,5
Yaş (24,52±3,9)		
18-20 yaş	18	17,8
21-29 yaş	70	69,3
30 yaş ve üzeri	13	12,9
Eğitim Durumu		
İlkokul-Ortaokul	40	39,6
Lise	30	29,7
Üniversite	31	30,7
Gelir Durumu		
Gelir gıderden az	40	39,6
Gelir gıdere eşit	51	50,5
Gelir gıderden fazla	10	9,9
Uzun Süredir Yaşanılan Yer		
İl	65	64,4
İlçe-köy	35	35,6
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	55	54,5
Çalışmıyor	46	45,5
Meslek (n=55)		
Memur	14	25,5
İşçi	22	40,0
Esnaf	19	34,5
Evlilik Türü		
Anlaşarak evlenme	60	59,4
Görücü usulü	29	28,7
Akraba evliliği	12	11,9
Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği	X±SS	Min-Max
Toplam Puan	42,43±9,16	19-67

X=Ortalama SS= Standart sapma Min= Minimum Max=Maximum

Çalışmaya katılan evlenecek bireylerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre bireylerin 52,5'inin kadın, %69,3'ünün 21-29 yaş grubunda olduğu ve yaş ortalamasının 24,52±3,9 olduğu hesaplanmıştır. Katılımcıların %39,6'sının ilkokul veya ortaokul düzeyinde eğitim seviyesine sahip olduğu, %54,5'inin ise gelir getiren herhangi bir işte çalıştığı belirlenmiştir. Çalıştığını belirten bireylerin %46,8'inin işçi kategorisinde olduğu görülmüştür. Evlenecek bireylerin %59,4'u evlilik türünü anlaşarak ve kendi istediği ile evlenme olarak belirtmiştir. Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerı tutum ölçeğinden aldıkları en düşük puan 19, en yüksek puan 67 ve toplam puan ortalamasını 42,43±9,16 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	X±SS	P
Cinsiyet		
Erkek	43,90±8,90	0,901*
Kadın	40,81±9,25	
Yaş		

18-20 yaş	42,16±9,61	0,961**
21-29 yaş	42,38±9,17	
30 yaş ve üzeri	43,07±9,16	
Eğitim Durumu		
İlkokul- Ortaokul ¹	41,92±7,82	0,029**
Lise ²	39,66±10,16	(2-3)
Üniversite ³	45,77±8,97	
Gelir Durumu		
Gelir giderden az	42,60±8,69	0,689**
Gelir gidere eşit	41,88±9,65	
Gelir giderden fazla	44,60±8,97	
Uzun Süredir Yaşanılan Yer		
İl	42,40±8,97	0,959*
İlçe-köy	42,50±9,61	
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	41,76±9,58	0,469*
Çalışmıyor	43,23±8,66	
Meslek		
Memur ¹	47,50±10,36	0,016**
İşçi ²	40,68±7,74	(1-3)
Esnaf ³	37,78±10,17	
Evlilik Türü		
Anlaşarak evlenme	43,36±9,71	0,439**
Görücü usulü	41,41±7,41	
Akraba evliliği	40,25±10,19	

X=Ortalama SS= Standart sapma *= bağımsız değişkenlerde t testi **=tek yönlü one way Anavo (Duncan) p: anlamlılık değeri p<0.05

Tablo 2’de evlenecek bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puan ortalamalarının dağılımı verilmiştir. Kadın katılımcıların ölçekten aldıkları puan ortalaması 43,90±8,90 olarak hesaplanırken, erkek katılımcılarda 40,81±9,25 olarak hesaplanmış ve cinsiyet ile ölçek toplam puanı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır (p>0,05). Evlenecek bireylerin yaş değişkeni ile yapılan analizler sonucunda katılımcıların ölçek puan ortalaması 18-20 yaş aralığı için 42,16±9,61, 21-29 yaş aralığı için 42,38±9,17 ve 30 yaş ve üzeri için 43,07±9,16 olarak bulunmuştur. Yaş değişkeni ile ölçek toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (p>0,05).

Katılımcıların eğitim seviyeleri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; ölçek puan ortalaması ilkokul-ortaokul mezunu katılımcıların 41,92±7,82, lise mezunu katılımcıların 39,66±10,16 ve üniversite mezunu katılımcıların 45,77±8,97 olarak hesaplanmıştır. Eğitim durumu değişkeni ile toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir fark saptanmıştır (p<0.05). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda, farkın lise ve üniversite eğitimi alan gruptan kaynaklandığı ve üniversite mezunu ile lise mezunu katılımcılar arasında olduğu bulunmuştur (p<0.05).

Evlenecek bireylerin gelir durumu ve uzun süredir yaşadığı yer ile ölçek puan ortalaması incelendiğinde, tüm değişkenlerde hemen hemen aynı puan ortalamasına sahip olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır (p>0,05).

Katılımcıların çalışma durumu değişkeni ile yapılan analizler sonucunda katılımcıların ölçek puan ortalaması herhangi bir işte çalışanlar için 41,76±9,58 ve çalışmayanlar için 43,23±8,66 olarak bulunmuş ve çalışma durumu değişkeni ile ölçek toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (p>0,05). Katılımcıların icra ettikleri meslekleri ile toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda ölçek puan ortalaması memur olarak çalışan katılımcıların 47,50±10,36, işçi olarak çalışan katılımcıların 40,68±7,74 ve esnaf olarak çalışan katılımcıların 37,78±10,17 olarak hesaplanmıştır. Meslek durumu değişkeni ile

toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$) Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda, farkın memur ve esnaf olarak çalışan gruptan kaynaklandığı bulunmuştur ($p<0.05$).

4. TARTIŞMA

Dünyanın birçok ülkesinde ve ülkemizde hızla devam eden endüstrileşme, şehirleşme, eğitimdeki ilerlemeler ve benzeri nedenler sosyal ve kültürel bağlamda değişimler yaratmış, toplumun her kesiminde eşit olmamakla birlikte sosyal normlar değişmeye başlamış olmasına rağmen, kadını ve erkeği her alanda eşit kılacak şekilde değişmemiştir. Son yıllarda Türkiye’de genç yetişkinler ve üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalar eşitlikçi tutumların yaygınlaştığını ancak geleneksel yapının sürdüğünü göstermektedir (8,15). Bu çalışmada evlenecek bireylerin toplumsal cinsiyet tutum ölçek puan ortalamasının orta düzeyde çıkması bu sonuçları destekler niteliktedir (Tablo 1). Evlilik, aile yapısının oluşumunda tartışılmaz bir değere ve öneme sahiptir. Topluma ilişkin sosyal, kültürel ve dini değerlerin gelecek nesillere aktarılması ancak sağlıklı aile dinamikleri ve evlilikle sağlanabilir. Bu nedenle bu sonuçlara göre evlenecek bireylere bu konuda eğitim programların başlatılması ve uygulanması daha sağlıklı evliliklerin yapılmasına ve sürdürülmesine olanak sağlayacaktır.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu etkileyen faktörün eğitim durumu olduğu görülmüştür. Tarafımızdan yapılan çalışmada lise ve üniversite öğrenimi görmüş bireyler arasında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun farkı olduğu ve üniversite eğitimi almış bireylerin tutumlarının, lise eğitimi alanlarla kıyaslandığında daha eşitlikçi olduğu görülmüştür (Tablo 2, $p<0,05$). Bireylerin eğitim durumu toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun en büyük yordayıcılarından biridir. Eğitimin temel işlevlerinden biri, kültür değerlerini sonradan gelen nesillere aktarmak ve toplumu arzulanan bir geleceğe götürmektedir. Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı bireyler yetiştirmek, gelenekçi ve tutucu toplumların baskılarını azaltıp, bireyi özgür ve entelektüel bir çevreye kavuşturmak, bireyi yeniliklere ve değişmeye hazırlamak da eğitimin işlevlerindendir. Modernleşme teorisine göre birer modernleşme kriteri olan eğitim, kişinin yaşam tarzının önemli bileşenlerindendir. Buna göre eğitim düzeyi yükseldikçe modern yaşam tarzı görünme olasılığı artmaktadır. Eğitim düzeyinin ailenin geleneksel-modern özelliğini taşıdığının bir göstergesi olarak düşünüldüğünde, toplumsal cinsiyet olarak öğrendiğimiz rol ve kalıpların daha çok geleneksel toplumlarda yani eğitim seviyesinin düşük, yaşlı, sosyo-ekonomik yapısı düşük ve kırsal kesim toplumlarında daha fazla görüldüğü ifade edilmektedir (16, 17, 18). Bu sonuç bizlere; artan eğitim seviyesi ile daha eşitlikçi tutuma sahip nesiller yetiştirilebileceğini ve kalıp yargıları kırmada eğitimin önemini göstermektedir.

Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu etkileyen bir diğer faktör ise, katılımcıların meslek gruplarıdır. Bulgulara göre memur olarak çalışan bireylerin puan ortalamaları mesleğini esnaf veya işçi olarak tanımlayan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 2, $p<0,05$). Ülkemizde memur kategorisinde olabilmek için en az üniversite mezunu olma şartı bulunması yine bize eğitimin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu pozitif olarak etkilediğini gösteren sonuçlardan biridir. Nitekim Keleş ve ark. (2021) tarafından yapılan çalışmada, erkek akademik ve idari personelin toplumsal cinsiyet rol tutumlarının eşitlikçi yönde olduğu, akademik statüde çalışanların, idari statüde çalışanlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirtilmiştir (19). Memurlar ve üniversite mezunları gibi eğitilmiş bireylerin daha eşitlikçi tutumlar göstermesi, eğitimin toplumsal cinsiyet algısını dönüştürmede belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Treleaven’ın (2015) meslek ve toplumsal cinsiyet ideolojileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışması, erkek egemen alanlarda çalışan bireylerin daha geleneksel; cinsiyete göre ayrılmayan veya kadın ağırlıklı mesleklerde çalışanların ise daha eşitlikçi tutumlar benimsediğini göstermektedir. Benzer şekilde, kadınların geleneksel kadın mesleklerinde daha az eşitlikçi, profesyonel ya da geleneksel olmayan alanlarda ise daha eşitlikçi görüşlere sahip olduğu bildirilmiştir. Bu bulgular, çalışmamızda

memur grubunun daha yüksek toplumsal cinsiyet tutum puanlarına sahip olmasının yalnızca eğitim düzeyinden değil, mesleğin yapısal özelliklerinden ve mesleki ortamın cinsiyet normlarını biçimlendirme gücünden de kaynaklanabileceğini düşündürmektedir (20). Eğitim kurumları, birer meslek ve statü edindirmek suretiyle bireyin toplumsal konumunun iyileştirilmesine katkıda bulunduğu kadar, eğitimde fırsat eşitliği sağlama ve kadın eşitliği düşüncesinin yaygınlaştırılmasında büyük görevler üstlenmiştir. Kadının özellikle eğitim düzeyinin yükselmesi, bilgiden ziyade beceri gerektiren basit işlerde çalışmak yerine, belli sahalarda uzmanlaşmış bilgi ve buna paralel olarak bir meslek sahibi olmalarını sağlayacaktır (8,16,17).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, evlenecek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını incelemiş ve bu tutumları etkileyen sosyo-demografik değişkenleri ortaya koymuştur. Araştırma bulgularına göre, bireylerin genel olarak orta düzeyde eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu durum, toplumsal yapı içerisinde geleneksel kalıpların etkisinin sürdüğünü, buna karşın eğitim ve mesleki statü arttıkça eşitlikçi tutumların güçlendiğini göstermiştir. Eğitim düzeyinin yükselmesi, eşitlikçi tutumların gelişimini desteklemektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda; sağlıklı aile yapılarının oluşması için evlilik öncesi danışmanlık programlarının başlatılması ve içeriğinin toplumsal cinsiyet eşitliği, iletişim ve ortak karar verme becerilerine yönelik oluşturulması, bu tür programlarının yaygınlaştırması ile farkındalığın artması öncelikli önerilerimizden biridir. Ayrıca ileride yapılacak araştırmalarda, farklı bölgelerde daha geniş örneklemelerle kültürel farklılıkların toplumsal cinsiyet tutumlarına etkisinin incelenmesi de araştırmacılara vereceğimiz öneridir.

Etik Beyanı

“Evlenenecek Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları” Başlıklı Makalenin Araştırma ve Etik Beyanı Bilgileri

Bu çalışma “Araştırma ve Yayın Etiği” değerlerine uygun olarak hazırlanmış ve intihal kontrol programında kontrol edilmiştir. Çalışmanın tüm sorumluluğu yazar(lar)a aittir.

Bilgilendirme	-
Yazar Çıkar Çatışması Beyanı	Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.
Finansal Destek	-
Yazar Katkı Oranı Beyanı	Yazarlar eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.
Teşekkür	-
Etik Kurul Onay Belgesi	Harran Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan Etik Kurul onayı alınmıştır.
Ölçek İzni	Ölçek izni alınmıştır

KAYNAKÇA

1. Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *EKEV Akademi Dergisi, ICOAEF Özel Sayısı*, 97–118.
2. Akgül Gök, F., & İl, S. (2017). Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansması. *Journal of International Social Research*, 10(54).
3. Akçayır, D. (2023). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erzurum Teknik Üniversitesi.
4. Terzioğlu, F., Kok, G., Guvenç, G., Özdemir, F., Gonenc, I. M., Hicyilmaz, B. D., & Sezer, N. Y. (2018). Sexual and reproductive health education needs, gender roles attitudes and acceptance of couple violence according to engaged men and women. *Community Mental Health Journal*, 54(3), 354–360.
5. Yoon, S. Y., & Park, H. (2025). Gender-role attitudes and marriage desires among never-married adults in South Korea. *Journal of Marriage and Family*.
6. Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1–11.
7. Patel, S. K., Santhya, K. G., & Haberland, N. (2021). What shapes gender attitudes among adolescent girls and boys? Evidence from the UDAYA longitudinal study in India. *PloS one*, 16(3), e0248766. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0248766>
8. Sonkaya, Z. İ., & Öcal, N. Ü. (2024). Young people's attitudes toward marriage, gender roles, and related factors: Attitudes toward marriage, gender roles. *BMC Public Health*, 24(1), Article 3347.
9. Sönmez, N. (2022). *Evlennemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, evlilik tutumları ve evlilik kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
10. Bal, S. F. (2021). *Evlilikten beklentiler ile cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
11. Aydın, E. İ., & Bilgin, N. Ç. (2020). Evlilik aşamasında olan bireylerin aile planlaması tutumu, toplumsal cinsiyet ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Family Medicine*, 9(4), 214–224.
12. Akkuş, S., & Yıldırım, Ş. (2018). Erkeklerin kadına yönelik fiziksel şiddet uygulamasına etki eden faktörlerin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 1368–1388.
13. Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., ve Demirci, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46–63. <https://doi.org/10.19160/5000197327>
14. Bakioğlu, F., & Türküm, A. S. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 27(2), 717–725.
15. Tekdemir, L., Balcı, E., Borlu, A., & Durmuş, H. (2024). Gender-role attitudes of university students: A cross-sectional study from Türkiye. *Turkish Journal of Public Health*, 22(1), 112–119.
16. Du, H., Xiao, Y., & Zhao, L. (2021). Education and gender role attitudes. *Journal of Population Economics*, 34(2), 475–513. <https://doi.org/10.1007/s00148-020-00793-3>.
17. Eray, Ç. ve Erbilin, S. (2021). Genç yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tutumları: Kuzey Kıbrıs Gazimağusa ilçesi örneği. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 415–435. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.867133>
18. Ünal-Karagüven, M. H., & Bal, S. F. (2023). Üniversite öğrencilerinin evlilik beklentileri ile cinsiyet rollü tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 57(57), 151–167.
19. Keleş, E., Yılmazel, G., & Aydın Avcı, İ. (2021). Bir üniversitenin erkek çalışanlarında toplumsal cinsiyet rol tutumları. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 271–283. <https://doi.org/10.47115/jsbs.929889>
20. Treleaven, C. (2015). *Gender, generation, and jobs: Differences in gender role ideologies by age and occupation* [Master's thesis]. Western University.